

СТАНОВИЩЕ
за дисертационния труд
Българското кино и държавната културна политика от края на ХХ
век и началото на ХХІ век (европейски практики и български
контекст) на
Анна Димитрова Шойлева-Чомакова
за
присъждане на образователната и научна степен доктор

Значимостта на една дисертация е заложена и проличава още в нейното заглавие, така че **актуалната насоченост** на настоящата е вече **първото предварително условие** за достойнствата ѝ от научна и практическа гледна точка.

Както е известно, избраната проблематика кино – държавна политика е най-често разглеждана в значимата европейска филмова литература в многотомните трудове на Жорж Садул и Е. Теплиц в **исторически** аспект. У нас, пък, изследванията в разглежданата насока, които се броят на пръсти, са насочени **предимно в икономически** аспект, така че избраната от докторантката **институционална** гледна точка е сама по себе си предпоставка за **навременен отговор** на една отдавна назряла **научна и практическа потребност** в това отношение.

Второто, също, предварително условие за разностранност и задълбоченост на едно научно изследване е избраната **методология**, в случая **сравнителният анализ** в контекста на съпоставянето на проблематиката в **европейски и национален** план. Този пък методологичен **избор**, съчетан с използвания **интердисциплинарен подход**, свидетелства за сериозността на разработката и за особената **широта** на погледа върху разглежданата материя с оглед на опита да се формулират различни **практически препоръки** в изследваната насока.

Така очертаващата се проблематика е сполучливо резюмирана в посочените **основни задачи** на дисертационния труд.

Що се отнася до **предмета и обекта** на представеното изследване, особено заслужава да се подчертае не само точното формулиране на изброените **фактори** за негативното състояние на държавната ни политика във филмовата индустрия през изминалият четвърт век, 1990 – 2015 г., но и за **перспективите** за стратегическото решаване на съществуващите проблеми в бъдеще.

От гледна точка на **същността** на разработената проблематика, сполучливо е акцентирано върху **двойнствената** природа на филма като художествено произведение, (културна) и индустриална **ценност**. Тук уместно е изведено различното отношение към политиката във филмовата индустрия отвъд океана и Европа. Вярно посочената хегемония на американската филмова индустрия особено ясно прозира и рефлектира, например в една сфера, касаеща **правното регулиране** на взаимоотношенията кино – държавна политика, каквато са европейските директиви в сферата на **авторските и сродните права**. До момента **няма** нито една **авторскоправна** директива на Европейския съюз за филмовото изкуство (каквато има например, и то за отделен проблем – правото на отчисление при препродажба на произведение на **изобразителното изкуство**), а в съществуващите вече над десет директиви по други авторскоправни въпроси **филмовите** произведения се отбелязват бегло и „между другото“ при уреждането на едни или други **отделни** авторскоправни аспекти – срок на закрила, правото на заем и заем при видеоразпространението, излъчването по спътник и чрез кабел и т. н. **Потребността** от подобна авторскоправна регламентация произтича от гарантирането на **закрилата** на творческите усилия на филмовите **творци** и техните **произведения** като неделима част от културната политика в национален или европейски план.

В дисертацията е обосновано изтъкната необходимостта от наличието на **национална** правителствена **политика, касаеща** филмовата индустрия и изискваща гъвкавост, настоятелност и последователност в най-различни аспекти – правни,

икономически, социокултурни и пр., с оглед подчертаното изискване за съхраняване на **културната идентичност**.

При тази политика особено внимание заслужава посоченият акцент върху така нареченото „**културно изключение**“, касаещо най-вече споразумението „Трипс“ в рамките на ГАТТ, в резултат на което се предлагат **национални квоти, отделяне на публични средства от бюджета и механизми за финансово стимулиране**.

В тази насока специално привлича направеният задълбочен **сравнителен анализ** на **протекционистичните квоти** в различните европейски страни и на съществуващите противоречиви мнения

Що се отнася до особено важните **механизми за финансова подкрепа** на филмовата индустрия, те са разгледани изключително обстойно и изчерпателно от гледна точка на **многобройните фактори и условия**, от които зависи тяхната ефективност и практическа приложимост.

Особено внимание заслужава отделеното място на **регулаторния аспект** в програмите „Медиа“ и „Творческа Европа“, както и в директивите „Телевизия без граници“ и Директивата за аудиомедийни услуги с оглед на възможностите за хармонизиране на **усилията и законодателството ни с практиките на Европейския съюз**. На тази основа подкупващ пример представляват и така наречените „case studies“ на три различни със специфичната си културна политика страни: Франция, Дания и Румъния.

Втората част на дисертацията, посветена на **състоянието на филмовата индустрия** у нас след след настъпилите радикални социално-икономически промени през 1990 г., касае задълбочен анализ на **моделите на финансиране** и взаимоотношенията между инвеститори, производители и разпространители, осъществяващи реализацията на готовия филмов продукт. Тук подходящо са изведени необходимите **финансови индикатори за оценка**, както относителния дял на разходите за култура в рамките на държавния и бюджета на местната власт, така и в

нормативен план, отделни **ключови законови актове** като Закона за филмовата индустрия, Закона за радиото и телевизията, Закона за авторското право и сродните му права и други за периода 1991 – 2003 г.

Що се отнася до основния Закон за филмовата индустрия, критично е очертана както **позитивната** му роля за осигуряване на годишна държавна субсидия, така и **пропуснатите възможности** за създаване на **специализиран кинофонд**, като в тази насока са направени редица полезни **препоръки**.

С оглед на изложеното, с пълна убеденост, предлагам на почитаемото жури да **присъди образователната и научна степен доктор** на докторантката Анна Димитрова Шойлева-Чомакова.

Доц. д. изк Емил Лозев

София, 25.3.2015 г.